

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
Dunajska cesta 22
1000 Ljubljana
Slovenija

Društvo za opazovanje in
proučevanje ptic Slovenije
Tržaška cesta 2
SI – 1000 Ljubljana
Slovenija
T +386 1 426 58 75
F +386 1 425 11 81
dopps@dopps.si
ptice.si

ID za DDV: SI68956029
TRR: SI56 0430 2000 3155 297

Ljubljana, 4. 8. 2021

Zadeva: Odziv DOPPS v okviru javne razprave o predlogu Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027

Spoštovani,

v skladu s povabilom k sodelovanju v javni razpravi o predlogu Strateškega načrta Skupne kmetijske politike vam v nadaljevanju pošiljamo naše pripombe in predloge za izboljšavo dokumenta, ki je bil na spletni strani Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP) objavljen 2. 7. 2021.

Po pregledu dokumenta pozdravljamo namero MKGP, da se v nov strateški načrt vključi nekatere nove ukrepe in pristope, ki izkazujejo potencial za izboljšanje uspešnosti kmetijske politike na področju doseganja naravovarstvenih ciljev. Po drugi strani pa smo ob pregledu dokumentacije ugotovili, da številne podrobnosti o predvidenih ukrepih, ki so potrebne za kakovostno strokovno presojo, v predlogu strateškega načrta zaenkrat še niso objavljene. Poleg tega v celoti manjka vsebina novega sistema Pogojenosti, katerega določila pomenijo pomemben temelj za presojo vsebine in ambicioznosti vseh ostalih predvidenih ukrepov. Pozivamo vas, da omenjeno vsebino čim prej objavite in tako omogočite dovolj časa za strokovno razpravo in iskanje ustreznih rešitev.

Lep pozdrav,

Blaž Blažič
varstveni ornitolog

Priloga:

- Komentarji DOPPS na predlog Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023-2027 – Gradivo za javno razpravo, julij 2021.

Komentarji DOPPS na predlog Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023-2027 – Gradivo za javno razpravo, julij 2021

1. Krajinske značilnosti

Krajinske značilnosti so ključnega pomena za ohranjanje biodiverzitete v kmetijski krajini, njihovo ohranjanje pa je bilo v predlogu strateškega načrta opredeljeno tudi kot ena od ključnih potreb na področju strateškega cilja 6. Na podlagi različnih raziskav, ki so bile izvedene v tujini in Sloveniji, menimo, da je za doseganje naravovarstvenih ciljev v splošni kmetijski krajini ohranjanju in izboljšanju stanja habitatov vrst kmetijske krajine treba nameniti najmanj 15 % površin kmetijskih in drugih zemljišč, na območjih Natura 2000 pa bi moral biti zaradi ciljnega varstva vrst in habitatnih tipov ta delež bistveno višji. Med krajinske značilnosti tu štejemo:

- ekstenzivne travnike (suhi, polsuhi, mokrotni), ki so enkrat ali največ dvakrat letno pokošeni in niso gnojeni, pašeni, apneni in dosejani,
- močvirsko traviščno vegetacijo na revnih tleh, ki se je ne gnoji in le občasno (na 2-5 let) kosi (npr. nizka barja, prehodna barja, dvignjeni robovi visokih barij, visoko šašje), in
- druge naravovarstveno pomembne elemente kmetijske krajine: površine v prahi, cvetni pasovi, lesnati sestoji s pripadajočimi zeliščnimi združbami (drevesne in grmovne mejice, skupine grmov/dreves, zeliščno-grmovni pas ob robu gozda, lesna obrežna vegetacija, posamezna drevesa in grmi), visokodebelni sadovnjaki, omejki, suhozidi, vegetacija robnih združb, povirja na traviščih, vodna telesa, močirska vegetacija - trstičja, rogozovja, bičkovja, rezikovja, idr.

Na DOPPS pozdravljamo možnost, da bodo kmetijska gospodarstva lahko v okviru SOPO vpisala tudi intervencijo za ohranjanje krajinskih značilnosti in neproizvodnih površin. Pri tem pa želimo opozoriti na nekatere pomanjkljivosti in nejasnosti predstavljenega ukrepa:

- a) V predloženem dokumentu nismo zasledili, ali in kako bodo urejene evidence krajinskih značilnosti, ki so osnovni pogoj za ohranjanje različnih tipov naravovarstveno pomembnih krajinskih elementov v kmetijski krajini. V ta namen menimo, da je treba v šifrant dejanske rabe dodati novo vrsto rabe (npr. »Krajinski elementi«) z možnostjo zajema površine, tudi manjše od 1000 m², in zagotoviti:
 - da so GERKi tipa »Krajinski elementi« upravičene površine do osnovne dohodkovne podpore in drugih podpor kmetijske politike, pri čemer je višina podpor za te površine enaka drugim tipom kmetijskih zemljišč,
 - da bodo kmetje vpis GERKov za krajinske elemente in druge s tem povezane aktivnosti urejali na upravnih enotah na enak način kot za GERKe z drugimi tipi rabe, ob podpori ustreznih prostorskih podatkovnih podlag.
- b) Pomembno je zagotoviti, da bo intervencijo mogoče vpisati na vseh tipih kmetijskih zemljišč in ne zgolj na njivskih površinah, in sicer v zadostnem obsegu (predlagamo od spodnjega praga, ki bo določen v GAEC 9 oziroma od 0 % na drugih tipih kmetijskih zemljišč in do 20 %).
- c) Seznam krajinskih značilnosti je treba dopolniti še najmanj z naslednjimi tipi krajinskih značilnosti:
 - posamezni grmi,
 - omejki z vegetacijo robnih združb, ki so sestavljene iz domorodnih (avtohtonih) zeliščnih vrst, ki se pojavljajo v ozkih pasovih,
 - cvetni pasovi iz združb domorodnih (avtohtonih) zeliščnih vrst, ki bi jih vzpostavili na robnih delih ornih površin s setvijo senenega drobirja ali raztrosom certificiranega zelenega mulča (sveže pokošene in razrezane trave), pridobljenega s košnjo

naravovarstveno pomembnih in dobro ohranjenih travnikov. Kateri tip travnika bi uporabili za pridobivanje zelenega mulča, je odvisno od naravnogeografske specifičnosti območja, na katerem bi želeli vzpostaviti cvetni pas. Zavedamo se, da trenutno na slovenskem trgu praktično ni ponudbe avtohtonega semenskega materiala za vzpostavitev cvetnih pasov, zaradi česar je njihova realizacija v finančni perspektivi 2023-2027 verjetno vprašljiva. Zagotovo pa je mogoče v prihajajoči finančni perspektivi narediti vsaj prve korake v razvoju pridelave avtohtonega semenskega materiala (npr. identifikacija travnikov, primernih za pridobivanje semen, razvoj ali nakup mehanizacije za žetev semen, vzpostavitev komunikacije s potencialnimi pridelovalci semen, senzibilizacija potrošnikov).

- d) Pomembno je, da se v končnem dokumentu ohrani določilo, da uporaba gnojil in fitofarmacevtskih sredstev ni dovoljena. Prav tako je pomembno, da med krajinske značilnosti ne uvrščamo različnih poljščin, saj te ne sodijo med neproizvodne površine.
- e) Iz dokumenta ni razvidno, kako se bo ta intervencija dopolnjevala z ukrepom Ohranjanje mejic, ki je predviden v okviru KOPOP na območjih Natura 2000.

2. Shema za okolje in podnebje

V splošnem pozdravljamo zasnovane ukrepe, ki so predvideni v okviru SOPO, saj ta vključuje več intervencij, tudi novih, ki bodo verjetno pozitivno prispevale k ohranjanju biotske pestrosti. Vendar pa smo ob pregledu dokumenta naleteli na več nejasnosti ali premalo podatkov, zato vseh komentarjev še ni mogoče podati. V nadaljevanju zato pošiljamo zgolj prve pripombe:

a) Ekstenzivno travinje z nizko obtežbo, Zahteve za izvajanje (str. 281):

- 1. alineja – na koncu stavka je treba dodati: ", pri čemer je paša dovoljena le na suhih travnikih na karbonatnih tleh."
- 2. alineja – na koncu dela stavka pred vejico je treba dodati: "v obliki suhe mrve".
- 3. alineja – dodati je treba: "Dodatno gnojenje z živinskim gnojili in dohranjevanje živali na paši nista dovoljena."
- 8. alineja – besedilo naj se spremeni v "Povprečna letna obtežba z živino znaša od 0 do 0,5 GVŽ/ha površin, vpisanih v pod-intervencijo." Op. ničelna obtežba je smiselna glede na to, da se v pod-intervenciji lahko izvaja le košnja, pokošena mrva pa se lahko proda, če ni živine na KMG. Maksimalna predlagana obtežba 0,75 GVŽ/ha je lahko v primeru nekaterih travnikov (npr. na Krasu) glede na raziskave ZRC SAZU problematična, saj negativno vpliva na vrstno diverziteto rastlin, zato predlagamo max. obtežbo 0,5 GVŽ/ha površin, vpisanih v pod-intervencijo (in ne KZU).
- Dodati je treba še naslednjo zahtevo: "Ni dovoljeno mulčenje, izsuševanje, zatavljanje in dosejevanje s TTM, TDM, DTM, nasipavanje, požiganje, apnenje ali preoravanje."

b) Pisan travnik

- glede na to, da Katalog pokazateljskih rastlinskih vrst in opis kriterijev zaenkrat v predlog strateškega načrta, ki je stvar javne razprave, še ni vključen, podrobnejših pripomb na to pod-intervencijo ni mogoče podati. Pozivamo vas, da omenjeni seznam za potrebe strokovne presoje čim prej objavite.
- Zahteve za izvajanje, 1. alineja – "prisotnost travniških vrst cvetlic vsaj treh različnih barv" je prešibek in slabo definiran kriterij, ker je različnost barv zelo relativen pojem in stvar subjektivnega doživetja. Poleg tega je zelo enostavno tudi na intenzivnem travniku najti tri različne barve cvetov (slika spodaj), k tem različnim barvam pa bi v sedanji obliki predloga lahko prispevale tudi tuje vrste, kar je nesprejemljivo. Zato se zavzemamo, da se kot indikatorji v rezultatskih shemah na travinju uporabljajo

premišljeno izbrane rastlinske vrste, tipične za ekstenzivno rabljene travnike. Prve raziskave v Sloveniji (npr. v okviru projekta CRP V4-1814) so pokazale, da prepoznavanje rastlinskih vrst kmetom ne predstavlja večje težave. V vsakem primeru pa je seveda treba zagotoviti tudi ustrezno svetovalno podporo.

Slika: Tri barve cvetov na **intenzivnem** travniku: bela socvetja plazeče detelje *Trifolium repens* in tujerodne enoletne suholetnice *Erigeron annuus*, vijolični cvetovi navadne črnoglavke *Prunella vulgaris* ter rumeni cvetovi navadne nokote *Lotus corniculatus*.

- stanje pokazateljskih rastlinskih vrst je nujno popisati vsaj dvakrat v času trajanja pod-intervencije, tj. ob vstopu v pod-intervencijo (ti. ničelno oz. začetno stanje) in ob koncu (ti. končno stanje). Na podlagi tega je treba uvesti/definirati tudi kriterije za ovrednotenje stanja ob zaključku pod-intervencije (slabše stanje ali boljše stanje) in s tem povezano izgubo plačila oz. izplačano višino plačila ob zaključku pod-intervencije. Posledično se nam zdi problematično, da bi ta ukrep potekal v okviru SOPO, kjer so predvidene zgolj enoletne pogodbe.

c) Pestrost posevkov kmetijskih rastlin

- Zahteve za izvajanje, 3. alineja – spremeniti v: »Najbolj zastopana glavna rastlina ne sme zajemati več kot 60 % površin, glavni dve skupaj pa ne več kot 75 % površin.«

d) Zaplate golih tal, Zahteve za izvajanje (str. 284):

- 3. alineja – spremeniti v »... mora biti vsaj ena zaplata golih tal velikosti najmanj 25 m², pri čemer zaplata ne sme biti ožja od 3 m, in za vsakega nadaljnjega ...«.

- 5. alineja – spremeniti v »Izjava se na območjih Goričko in Pomurska ravan, Dravsko-Ptujsko-Središko polje, Ljubljanska kotlina, Ljubljansko barje in Krško-Brežiško polje.

e) Rezultatski ukrep za talne gnezdilke

- V SOPO naj se poleg ukrepa za poljskega škrjanca vključi tudi dva rezultatska ukrepa za še dve ključni talni gnezdilki na njivskih površinah. To sta **hribski škrjanec** (Goričko) in **priba** (Dravsko-Ptujsko-Središko polje in Ljubljansko barje). Ukrepa sta namenjena zaščiti najdenih gnezd teh dveh vrst v času gnezditvene sezone, ki poteka po dogovoru z nosilci KMG. Pri ukrepu za hribskega škrjanca je treba poleg njivskih površin v izvajanje vključiti tudi travnike. V obdobju 2018-2021 smo namreč našli 13 gnezd hribskih škrjancev na Goričkem, od tega 5 na travniku, 3 na žitni njivi, 2 na prahi in 3 na površinah, ki izgledajo kot travnik, dejansko pa gre za večletne prahe, ki so letno mulčane in v GERK zavedene pod kodo 1100. Ukrep za hribskega škrjanca bi tako na njivah kot travnikih vključeval popolno izogibanje delu površine z gnezdodom za določeno obdobje, ki bi ga glede na fazo gnezditve določil ornitolog. V tem obdobju bi bilo na dogovorjenem delu površine prepovedano oranje (tudi preoravanje večletne prahe v njivo), brananje, setev, raztros gnojil, ravnanje grbin na travnikih z brano, vožnja po površini, košnja, mulčenje in ostala dela, ki bi lahko uničila gnezdo.

f) Varovalni pasovi ob vodotokih, Zahteve za izvajanje (str. 285):

- 4. alineja – ni jasno, zakaj je predpisana/priporočena 2-3-kratna košnja letno v prvih dveh letih, če pogodbeni obveznost traja eno leto. Poleg tega je število košenj odvisno od tipa travnika, z vidika izboljšanja stanja biotske in krajinske pestrosti pa je v varovalnih pasovih ob vodotokih smiselna le vzpostavitev ekstenzivnih travnikov (1x letno košenih in vsaj na delu površine nepokošenih), ki se zatravijo s semenskih drobirjem/zelenim mulčem z ustreznih travnikov (glede na naravnogeografske razmere) v ugodnem stanju ohranjenosti v regiji.
- 6. alineja – ni jasno, zakaj je predpisan nadzor enkrat na dve leti, če pa je trajanje pod-intervencije lahko zgolj 1 leto.
- Dodati je treba še dve novi zahtevi:
 - i. Za zatavljanje se lahko uporablja izključno avtohtone rastlinske vrste v RS.
 - ii. Ni dovoljeno zatavljanje s komercialnimi TTM, TDM, DTM.

g) Ohranjanje polnaravnih habitatov in krajinskih značilnosti, Zahteve za izvajanje (str. 285)

- predlagamo, da se ukine omejitev navzgor (največ 20%), ki se tiče neproizvodnih površin, saj so na ta način lahko diskriminirani KMG, ki imajo velik delež za varstvo narave pomembnih neproizvodnih površin (torej več kot 20%)

3. Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila

Predlog strateškega načrta z izjemo ukrepa VTR ne vključuje nujno potrebne reforme obstoječih ukrepov, ki so namenjeni ohranjanju travišč na območjih Natura 2000. Te bi bilo po našem mnenju treba v celoti nadomestiti z novim, širšim naborom ukrepov, ki bo vključeval naravnogeografsko specifično posameznih območij in potrebe ciljnih vrst in habitatnih tipov. V tem smislu je problematičen predvsem ukrep Posebni traviščni habitat (HAB). Žal je bila tudi v tem programskem obdobju kljub ciljnim projektom priložnost za pripravo te reforme in izboljšanje podatkovnih podlag v veliki meri zamujena, zato večjih sprememb v smislu izboljšanja učinkov tega ukrepa po našem mnenju verjetno ne kaže pričakovati. Tudi v tem primeru sicer nekatere podrobnosti o ukrepih še niso podane, zato v nadaljevanju pošiljamo zgolj prve pripombe:

a) A.1 Posebni traviščni habitati (str. 249):

- Namen, 1. alineja – doda naj se beseda "OBNAVLJANJE (oz. izboljšanje stanja)" kvalifikacijskih travniških HT in vrst.
- Zahteve za izvajanje, 1. alineja – nekatera območja so podvojena (npr. Notranjski trikotnik, Mišja dolina,...), iz besedila pri datumu 30. junij je možno razbrati, da se torej podvojena območja pri predhodnih datumih nanašajo zgolj na suhe travnike?
- 6. alineja – vsaj na območjih mokrotnih travnikov naj se uvedeta prepoved gnojenja z dušikom oz. organskimi gnojili in prepoved paše, sicer pa predlagamo prepoved gnojenja z organskimi in mineralnimi gnojili na vseh travnikih, vpisanih v ukrep HAB
- 1. in 8. alineja – območja je treba definirati na novo, saj je v aktualnem programskem obdobju na terenu prihajalo do veliko anomalij, ki so posledica zastarelih ali neobstoječih podatkovnih podlag ali napak pri interpretaciji. Ponekod je smiselno vključiti tudi upravičena območja z vidika izboljšanja stanja.
- dodati je treba še naslednje zahteve:
 - i. Paša je dovoljena le na suhih traviščih na karbonatnih tleh po 30. juniju; dovoljena obtežba je max 0,3 GVŽ/ha/leto; ni dovoljeno dohranjevanje živali na pašniku.
 - ii. Ni dovoljeno preoravanje, valjanje travišč po brananju, zatravljanje in dosejevanje s TTM, TDM, DTM, nasipavanje, požiganje, izsuševanje (mokrotni HT), apnenje in uporabljanje FFS.
 - iii. Obvezno je puščanje nepokošene površine, ki znaša 30% površine travnika in se kosi naslednje leto; nepokošena površina se naj prostorsko izmenjuje med leti, vendar nikoli to ne sme biti le najslabši/robní del travnika; na površinah ≥ 1 ha se pušča mozaik nepokošenih površin, ne pa strnjenega dela (min. površina enega dela = 10 % celotne nepokošene površine).
 - iv. Obvezno spravilo mrve s travinja
- opozarjamo, da je ukrep HAB v sedANJI obliki sporen, saj omogoča vpis zelo različnih travniških habitatnih tipov (od suhih do vlažnih, od povsem nižinskih do tistih v gričevju itd.), na katerih semena združbotvornih vrst dozorevajo ob zelo različnem času – mnoge vrste semenijo šele po datumu, ki je v obstoječem HAB določen kot prvi možni za košnjo/pašo na nekem geografskem območju. To pomeni, da se *in situ* semenska banka takšnega travnika dolgoročno siromaši. Bistveno bolje kot sedanja določitev datumov prve košnje po geografskih regijah bi bila njihova določitev glede na habitatne tipe.

b) A.2 Traviščni habitati metuljev

- Namen, 1. alineja – besedilo naj se spremeni v "Spodbujanje izvajanja kmetijskih praks, ki so prilagojene ekološkim zahtevam ogroženih kvalifikacijskih Natura 2000 vrst metuljev (npr. strašničin mravljiščar-*Phengaris teleius*, temni mravljiščar-*Phengaris nausithous*, travniški postavnež-*Euphydryas aurinia*), in drugih žuželk.
- Zahteve za izvajanje, 1. alineja – besedilo naj se spremeni v "Košnja ni dovoljena do 31. 8., višina košnje je 10–15 cm nad tlemi; paša je prepovedana celo leto".
- 7. alineja – območja je treba definirati na novo, saj je v aktualnem programskem obdobju na terenu prihajalo do veliko anomalij, ki so posledica zastarelih ali neobstoječih podatkovnih podlag ali napak pri interpretaciji. Ponekod je smiselno vključiti tudi upravičena območja z vidika izboljšanja stanja.
- dodati je treba še naslednje zahteve:
 - i. Ni dovoljeno preoravanje, valjanje travišč po brananju, zatravljanje in dosejevanje s TTM, TDM, DTM, nasipavanje, požiganje, izsuševanje (mokrotni HT), apnenje in uporabljanje FFS.

- ii. Obvezno je puščanje nepokošene površine, ki znaša 30% površine travnika in se pokosi naslednje leto po 31.8.; če je površina, vključena v zahtevek v obsegu 10 ha ali več, je strnjen nepokošeni pas lahko v dveh ali več delih, pri čemer posamezen nepokošeni del ne sme biti manjši od 0,05 ha in večji od 1 ha, skupna površina nepokošenih delov mora znašati 3 ha ali več; nepokošeni pas ne sme biti na istem delu GERK dve leti zaporedoma; nepokošena površina nikoli ne sme biti le najslabši/robni del travnika; v primeru prisotnosti vrst žuželk z gregarnimi preadultnimi stadiji se letno določi površina, ki ostane nepokošena.
- iii. Pred košnjo mora biti kmetijska mehanizacija, s katero se kosi travnik v tej pod-intervenciji, očiščena, da se prepreči vnos semen in drugega neželenega organskega in anorganskega materiala z drugih zemljišč v uporabi (orna, intenzivni travniki, nasadi,...) na pod-intervencijsko površino.

c) A.3 Steljniki, Zahteve za izvajanje (str. 250):

- 1. alineja – doda se: "V primeru prisotnosti vrst žuželk z gregarnimi preadultnimi stadiji se letno določi/jo površina/e, ki ostane/jo nepokošena/e."
- 4. alineja – doda se: "v obliki suhe mrve".
- 9. alineja – območja je treba na novo definirati oz. uvesti možnost izvajanja na območju celotne RS. Upoštevati je namreč treba, da se v RS nahajajo suhi in mokri steljniki. V obstoječem PUN 2015–2020 so kot območja izvajanja operacije STE v RS definirana le štiri, ciljna vrednost pa je le 77 ha. Če pod-intervencije ne bo mogoče izvajati v območju celotne RS, potem je treba dodati nova območja, npr. vsaj Radensko polje, Krmsko hribovje-Menišija, Nanoščica, Kras, Notranjski trikotnik, južna vznožja Slivnice, Kočevsko, Bela krajina, Istra, Goriška Brda, Polhograjsko hribovje, Zasavje,...
- dodati je treba še naslednje zahteve:
 - i. Ni dovoljeno preoravanje, požiganje, izsuševanje, apnenje in uporaba FFS.
 - ii. Pred košnjo mora biti kmetijska mehanizacija, s katero se kosi travnik v tej pod-intervenciji, očiščena, da se prepreči vnos semen in drugega neželenega organskega in anorganskega materiala iz drugih zemljišč v uporabi (orna, intenzivni travniki, nasadi,...) na pod-intervencijsko površino.
 - iii. V primeru, da se bo v to pod-intervencijo vključilo tudi nizka barja in visoko šašje, se košnja iz 1. alineje lahko izvaja le na vsake 2–3 leta (nizka barja, širokolistno visoko šašje) oz. 1x v obdobju 5 let ali pa se ne pokosi, če nivo vode ne dopušča (ozkolistno visoko šašje).

d) A.4 Visokodebelni travniški sadovnjaki, Zahteve za izvajanje (str. 251):

- 1. alineja – ni jasno, kaj pomeni "negovana ledina". Namreč, po definiciji KGZ Novo Mesto in KGZ Ljubljana z dne 5. 4. 2021 (Ukrepi za povečanje odpornosti sadnih rastlin na nizke temperature in za zmanjšanje posledic pozebe) "negovana ledina" ni primeren način zatratljenosti in rabe travnika v VTS.
- 7. alineja – 200 dreves na ha VTS je pri starejših sadovnjakih zagotovo prevelika gostota, saj to pomeni, da je razdalja med drevesoma le 5 m (oz. 7 m med drevesoma, ki ležita na diagonalni). Pri taki gostoti dreves to pomeni sklenjen sklop krošenj, kar z vidika sestave in strukture travniške vegetacije in s tem prisotnosti žuželk (divji oprasovalci) ni ustrezno.
- V primeru pašne rabe je potrebno jasno definirati max obtežbo/ha VTS/leto. Paša je dovoljena le na suhih travniških na karbonatnih tleh po 30. juniju; dovoljena obtežba pa je do 0,3 GVŽ/ha/leto; ni dovoljeno dohranjevanje živali.
- dodati je treba tudi naslednjo zahtevo: Ni dovoljeno gnojenje, mulčenje, zatratljanje in dosejevanje s TTM, TDM, DTM in uporaba FFS.
- dodati je treba tudi naslednjo zahtevo: Ni dovoljeno zapirati ali zapolnjevati obstoječih ali nastajajočih dupel v sadnem drevju.

- zahtevi, da se s sadnega drevja odstranjuje belo omelo, je treba dodati še »odstranjevanje bršljana in morebitnih drugih vzpenjavk«.

e) A.7 Planinska paša, Zahteve za izvajanje (str. 253):

- 3. alineja – uvede se popolna prepoved uporabe gnojil.
- 4. alineja – uvede se popolna prepoved uporabe FFS in drugih pripravkov za varstvo rastlin.
- 11. alineja – besedilo naj se spremeni v "V obdobju paše na planini je max dovoljena obtežba z živino do 0,5 GVŽ travojedih živali na hektar površin pašene površine travinja." Manjša obtežba namreč pomeni manjše probleme s prekomernim vnosom dušika v tla in mehanskim uničenjem travne ruše. Številne slovenske planine se že sedaj soočajo z eutrofikacijo travnišč zaradi prevelike pašne obremenitve, ki se kaže v pojavu nitrofilnih in ruderalnih rastlin ter siromaščenju in/ali izginotju vrstno pestrih visokogorskih travnikov (tudi kvalifikacijskih habitatnih tipov za območja Natura 2000).
- dodati je treba še naslednje zahteve:
 - i. Ni dovoljeno dohranjevanje pašnih živali na planinskih pašnikih,
 - ii. Ni dovoljeno zatavljanje in dosejevanje s TTM, TDM, DTM; op. nekateri KGZ namreč to priporočajo za obnovitev travne ruše na planinskih pašniki, kar pa ni dopustno z vidika ohranjanja in izboljšanja stanja biotske pestrosti na planinskih pašnikih. Z ustrezno obtežbo namreč ni problema mehanskega uničevanja travne ruše zaradi obremenitve s pašnimi živalmi. V primeru plazov ali drugih naravnih vzrokov za uničenje travne ruše je po predhodnem posvetu z ustreznimi strokovnjaki travno rušo dopustno obnoviti (v primeru da ne gre po naravni poti) s senenim drobirjem/zelenim mulčem iz podobnih tipov travnišč, ki uspevajo v bližini.

f) B.1 Habitat ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov, Zahteve za izvajanje (str. 261):

- 1. alineja: treba je definirati, v kakšnem primeru je košnja dovoljena po 10. juliju in v kakšnem primeru šele po 1. avgustu – po 10. juliju v primeru, da v tekočem koledarskem letu v okviru državnega monitoringa območij Natura 2000 za ptice na parceli ni zabeležen pojoč samec kosca oz. po 1. avgustu v primeru, da je kosec na parceli zabeležen.
- 3. alineja: nepokošen rešilni otok je v predlaganih dimenzijah (širina min. 10 m, max. 20 m) na ozkih parcelah neizvedljiv, vprašljiva je tudi utemeljitev predlaganega minimalnega časovnega okna, v katerem se ga lahko pokosi glede na glavnino travnika (3 dni)
- 5. alineja (poplave), 2. pika – v delu besedila "ročno odstranjevanje lesne zarasti" se doda "in ITRV" in odstrani besedno zvezo "ali mulčenje".
- dodati naslednjo zahtevo v upravljavski del: Ni dovoljeno mulčenje, gnojenje, paša, izsuševanje, preoravanje, valjanje travnišč po brananju, zatavljanje in dosejevanje s TTM, TDM, DTM, nasipavanje, požiganje, apnenje in uporaba FFS.
- pri opisu rezultatsko usmerjenega dela je treba pri 1. alineji definirati, katera vrsta ptice služi kot merilo – kot je sedaj zapisano, bi lahko šlo za pojočega samca katerekoli talne gnezdilke vlažnih travnikov, tudi npr. repaljščice, prepelice, čeprav je najverjetneje mišljen pojoč samec kosca (le za slednjega se namreč izvaja državni monitoring SPA, v okviru katerega se lahko pridobi podatek o njegovi prisotnosti/odsotnosti; če so tu mišljeni tudi samci drugih vrst, bi bilo zanje najprej treba vzpostaviti monitoring – npr. repaljščice so dnevno aktivne in jih ne moremo beležiti hkrati s popisom kosca)
- pri opisu rezultatsko usmerjenega dela ni povsem jasno, kako se bo spremljalo / ocenjevalo ustreznost gnezdilnega in prehranjevalnega habitata in z vidika katerih vrst (talne gnezdilke se namreč glede na svoje ekološke potrebe razlikujejo)
- predlagamo, da se vsebino ukrepa VTR povzame po istoimenskem EIP Pilotnem projektu, ki se je ciljno ukvarjal s prenovo tega ukrepa

g) C.1 Travniki za oprasovalce

- Zahteve za izvajanje, 1. alineja, 2. in 3. stavek: če je travnik definiran kot da "na njem uspevajo različne medovite rastline", potem je to travnik brez trav, ločkovk, ostricevk in drugih zeli, ki ne proizvajajo nektarja, kar pa zagotovo ni smiselno z vidika ohranjanja in izboljšanja stanja biotske pestrosti na travniških oz. vrstne/ekološke pestrosti divjih oprasovalcev. Zapis "Značilnost teh travnikov je, da so na njem rastline različnih barv" nikakor ne more biti objektivni kriterij, ker je zaznavanje barv zelo relativen pojem oz. posledica subjektivnega doživetja; rastline različnih barv pa uspevajo tudi na zelo intenzivnih travnikih (glej komentar in sliko zgoraj pri Pisanem travniku). Poleg tega je zelo pomembna oblika cvetov (koevolucija rastlin in oprasovalcev!), saj različnost oblik (tj. prisotnost rastlinskih vrst iz različnih družin) pomeni tudi večjo vrstno/ekološko pestrost oprasovalcev.
- **Kriteriji za vpis torej niso ustrezno definirani.** Posledično je vprašljivo, ali bodo upravičenci lahko pravilno izvedli začetno kvalifikacijo travnika. "Medovite rastline različnih barv" niso točen in ustrezen kriterij, zato menimo, da je treba **navesti nabor indikatorskih vrst rastlin, ki morajo biti avtohtone v RS.**
- Upoštevanje zgornje pripombe je nujno jasno definirati kriterije za vpis in glede na kriterije uvesti gradacijo plačila, tj. nagrajevanje (izboljšanje stanja travnika tekom 5 let) in sankcije (poslabšanje stanja travnika tekom 5 let).
- **Evalvacija kakovosti travnika** s strani strokovnjaka naj se opravi prvo oziroma izjemoma drugo leto po vpisu v ukrep in peto oziroma zadnje leto izvajanja intervencije.

h) C.2 Ohranjanje suhih travniških, Zahteve za izvajanje (str. 262):

- 1. alineja – ni razumljivo, kaj pomeni "z in brez travojedih živali". Ali to pomeni, da bo prisotna diferenciacija plačil glede na način rabe? Če da, potem je to v nasprotju s konceptom rezultatskih shem, vprašljivo pa je tudi z vidika doseganja naravovarstvenih učinkov.
- 2. alineja: personalizirani priročnik mora poleg navedenih vsebin, ki so že navedene, za površine, kjer se podintervencijo izvaja kot obnovo habitata, vsebovati tudi napotke za obnovo habitata, vendar ne zgolj kot »odstranjevanje lesne vegetacije« ali »odstranjevanje tujerodnih vrst«, temveč tudi z uporabo avtohtonega lokalnega semenskega materiala (zeleni mulč, semenske mešanice, seneni drobir)
- 3. alineja – bolj kot 1x letni popis stanja indikatorjev, ki bi lahko bil za upravičence nepotrebno administrativno breme, je pomembno, da se s strani zunanje kontrole stanje popiše na začetku (pred vpisom, prvo leto ali v res izjemnih primerih drugo leto po vpisu) (ti. začetna kvalifikacija) in vsaj še zadnje leto izvajanja intervencije. Glede na rezultate je treba uvesti tudi gradacijo plačila.
- 4. alineja – pod-intervencijo je smiselno uvesti tudi na površinah s HT 62A0, vsaj v območju JZ Slovenije, za katerega je bil v okviru CRP V4-1814 že izdelan seznam rastlinskih indikatorjev in predlagana shema gradacije plačila glede na prisotnost in pokrovnost le-teh.

4. Plačila Natura 2000

Na DOPPS podpiramo uvedbo novega instrumenta, ki pomeni pomembno priložnost za razširitev pristopov k upravljanju z območji Natura 2000 v kmetijski krajini. V ta namen pozivamo tako okoljsko kot kmetijsko ministrstvo, da pravočasno zagotovi ustrezne vsebinske, podatkovne in pravne podlage, ki bodo omogočale izvedbo tega instrumenta v praksi. Omenjene podlage morajo biti pred sprejemom predmet ustrezne strokovne presoje raziskovalnih in pristojnih institucij.

Predlagamo, da so plačila Natura 2000 obvezna, saj izkušnje s KOPOP kažejo, da samo s prostovoljnimi ukrepi ciljev varstva narave ne moremo doseči, na kar je opozorila tudi Evropska komisija v opominu Sloveniji zaradi kršenja Direktiv o pticah in o habitatih. Prav tako predlagamo, da je obveznost izvajanja petletna in ne enoletna, saj v primeru slednjega ne moremo pričakovati bistvenih pozitivnih prispevkov k varstvu narave.

Ker gre za nov instrument za slovenski prostor, načeloma podpiramo, da je v prvih letih izvajanje omejeno na določena pilotna območja, vendar menimo, da bi bilo treba najkasneje do polovice programskega obdobja (do leta 2025) povečati površine znotraj posameznih spodaj predlaganih območij Natura 2000 ter povečati nabor območij Natura 2000 tako, da bodo naslovljene vse ključne potrebe. Poleg območij, ki so navedena v osnutku strateškega načrta, bi morala biti plačila Natura 2000 do leta 2025 uvedena vsaj še na Breginjskem Stolu, območje intervencije pa v primerjavi s sedanjim predlogom razširjeno na Ljubljanskem barju (poleg cone za barjanskega okarčka predlagamo celotno 1. varstveno cono Krajinskega parka Ljubljansko barje, ki vključuje najbolj bistvene travniške predele za vrste in habitatne tipe) in Planinskem polju (predlagamo razširitev na celoten del Planinskega polja, ki sodi pod Občino Postojna – na ta način zajamemo tudi travnike, najbolj pomembne za kosca, bazična nizka barja in molinietalne travnike). Za Goričko je dikcija »traviščni habitatni tipi iz Načrta upravljanja« v osnutku nekoliko nejasna. Če se nanaša zgolj na travniške površine, ki so predstavljene v Prilogi 2.9 (območja A do J), potem predlagamo, da se do leta 2025 območje izvajanja plačil Natura 2000 razširi tudi na druge površine z ekstenzivnimi travniškimi habitatnimi tipi, kot so bile identificirane v kartiranju habitatnih tipov v obdobju 2010-2012 (Trčak B., Podgorelec M., Erjavec D., Govedič M., Šalamun A. (2012): Kartiranje negozdnih habitatnih tipov vzhodnega dela Krajinskega parka Goričko v letih 2010–2012. Projekt »Krajina v harmoniji«, OP SI–HU 2007–2013. Naročnik: Javni zavod Krajinski park Goričko. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju.) oz. na dobro ohranjene ekstenzivne travnike, kot so bili identificirani v raznih projektih (Gorički travniki, Gorička krajina) ali pa jih je kot takšne prepoznal upravitelj območja pri svojem rednem delu (kartiranje 2010-2012 je namreč zajelo le vzhodni del Goriškega).

V pogoje za prejemanje podpore je nujno vključiti pogoj, da je upravičenec do plačil upravičen zgolj v primeru, da se drži predpisanega režima. Prav tako iz dokumenta ni razvidno, kako bo potekal nadzor in katera institucija bo za to odgovorna.

5. Naložbe v nakup mehanizacije in opreme za upravljanje traviščnih habitatov in neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij

Na DOPPS načelno pozdravljamo tudi uvedbo novih instrumentov na področju spodbujanja ciljnih naložb, ki so lahko v podporo izvajanju naravovarstvenih ukrepov in kmetijskih praks, predvsem na območjih Natura 2000 in drugih območjih s težjimi pogoji za pridelavo. Opozarjamo pa, da je **za uspešnost teh dveh instrumentov ključno, da bo pridobitev sredstev za upravičence administrativno nezahtevno.** Ministrstvo in izvajalsko agencijo zato pozivamo, da v načrtovanje in izvedbo pravočasno vključita svetovalno službo in pripravita navodila za kmete. Predlagamo tudi, da se ustanovi posvetovalno skupino iz pristojnih institucij in organizacij, ki sodelujejo s kmeti na terenu, z namenom pregleda in priprave predlogov za poenostavitve dokumentacije in postopka za sodelujoče kmete.

Z vidika naložb v mehanizacijo in opremo podpiramo možnost, da so naložbe lahko bodisi individualne bodisi kolektivne, vendar nam ni razumljivo, zakaj je kot pogoj za upravičence določeno, da morajo ti ustvariti standardni dohodek iz kmetijske dejavnosti v višini najmanj 12.000 eurov (str. 296). **Ta pogoj je**

diskriminatoren do majhnih kmetij, ki so v še posebno velikem številu značilna prav za območja Natura 2000, ki jim je ta instrument namenjen. Pogoj o minimalni višini standardnega dohodka naj se izbriše, saj je upravičenost že omejena tudi z velikostjo kmetijskih zemljišč v uporabi.

Pri **Neproizvodnih naložbah** so pod pogoji upravičenosti (poglavje 4.6.7.2., str. 301) določene minimalne površine kmetijskih zemljišč v uporabi, na katerih naj bi omenjene intervencije potekale. Krajinske značilnosti so tipično malopovršinski ukrepi, zato menimo, da so določene površine previsoke.

- Določilo za obnovo travniških sadovnjakov (točka A, 2. alineja) naj se spremeni v: »Minimalna površina kmetijskih zemljišč v uporabi, s katerimi je vključen v izvajanje podintervencije TSA oziroma se bo vključil v izvajanje te intervencije najkasneje do zaključka naložbe, znaša 0,5 ha.«
- Določilo za naložbe v ureditev mejic, suhozidov in drugih krajinskih značilnosti (točka C, 1. alineja) naj se spremeni v: »Minimalna površina kmetijskega zemljišča v uporabi, na katerem upravičenec izvaja naložbo v ureditev mejice, suhozida in vodnega vira znaša 0,3 ha.«

Smiselno je, da se tudi v okviru tega instrumenta ponudi **možnost za kolektivne naložbe**, in sicer na način, da je v pripravo vloge vključena tudi svetovalna služba, uprava zavarovanega območja, ZRSVN ali nevladna ali raziskovalna organizacija, ki deluje na področju ohranjanja narave. Na ta način bi lahko na določenih območjih omogočili pripravo kolektivnih vlog, ki bi sodelujočim kmetom močno olajšale pridobitev sredstev, pripravo dokumentacije pa bi prevzele omenjene organizacije. Poleg tega se krajinske značilnosti pogosto nahajajo na zemljiščih več KMG, zato je za njihovo ureditev potreben kolektivni dogovor.

Tako pri naložbah v mehanizacijo in opremo kot pri neproizvodnih naložbah je pomembno tudi **zagotoviti trajnost učinkov naložb in pogojenost z naravovarstvenimi učinki**.

- a) V pogoje upravičenosti (poglavje 4.6.6.2, str. 296, 1. alineja in poglavje 4.6.7.2., str. 301, nova alineja), naj se zato doda: »Upravičenec se zaveže, da bo v navedenih intervencijah ali primerljivih intervencijah v novem programskem obdobju sodeloval še najmanj 5 let po zaključku naložbe.«
- b) V stopnjo podpore (poglavje 4.6.6.3, str. 297) naj se doda merilo, ki stopnjo podpore pogojuje z deležem kmetijskih zemljišč v upravljanju upravičenega KMG, ki bodo po zaključku intervencije vpisane v naravovarstvene intervencije, ki so navedene v 1. alineji pogojev upravičenosti. Alineje pri stopnjah podpore naj se torej preoblikuje v:
 - »10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v **območja Natura 2000**. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na območja Natura 2000;
 - 10 odstotnih točk za naložbe mladih kmetov;
 - 10 odstotnih točk za kolektivne naložbe;
 - 10 odstotnih točk za naložbe, ki prispevajo k ohranjanju in izboljšanju habitatnih tipov, vezanih na kmetijsko krajino, v skladu s Programom upravljanja območij Natura 2000 za obdobje 2021-2026;
 - do 15 odstotnih točk glede na delež kmetijskih zemljišč v uporabi, ki ga bo upravičenec ali v primeru kolektivne naložbe vsa kmetijska gospodarstva članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, vključil v naravovarstvene intervencije SN. Sofinanciranje se določi po naslednji lestvici:
 - i. 5 odstotnih točk = do 20 % kmetijskih zemljišč,
 - ii. 10 odstotnih točk = do 35 % kmetijskih zemljišč in
 - iii. 15 odstotnih točk = več kot 50 % kmetijskih zemljišč.«
- c) V stopnjo podpore (poglavje 4.6.7.3, str. 304) naj se 1. alineja pri stopnjah podpore preoblikuje v:

- »10 odstotnih točk za kmetijska gospodarstva, ki so razvrščena v območja **Natura 2000**. Če gre za kolektivno naložbo mora biti najmanj 50 odstotkov kmetijskih gospodarstev članov skupin proizvajalcev, organizacij proizvajalcev ali zadrug, ki bodo uporabljali kolektivno naložbo, razvrščenih na območja Natura 2000«

6. Opredelitev pravega kmeta in dohodkovne podpore

Definicija pravega kmeta v osnutku strateškega načrta ni podana, čeprav je na status pravega kmeta vezanih več plačil (osnovna dohodkovna podpora za trajnostnost – str. 87, OMD - str. 90, proizvodno vezana plačila - str. 93). Definicija pravega kmeta, ki bi izključila male kmete ter organizacije, ki kmetujejo z namenom ohranjanja habitatov (npr. uprave zavarovanih območij, nevladne organizacije), bi imela zelo negativen vpliv na biodiverzitetu v kmetijski krajini. V zvezi z definicijo aktivnega kmeta smo vam dne 28. 2. 2020 poslali svoje stališče, v katerem **menimo, da mora opredelitev upravičencev do vseh podpor SKP (neposredna plačila, OMD plačila, KOPOP in druga plačila) omogočati enakopravno in neposredno vključitev:**

- KMG, ki upravljajo z vsaj 1 hektarjem kmetijskih zemljišč, ne glede na obseg pridelave, tip kmetijskih zemljišč in namen pridelave (tj. ali gre za samooskrbne, neprofesionalne ali profesionalne kmetije) ter
- različnih organizacij in institucij, ki delujejo v javnem interesu ohranjanja narave, socialnega varstva in drugih storitev (npr. upravljavci zavarovanih območij, društva in socialna podjetja).

Podobno kot v okviru trenutne ureditve področja so na posebnem seznamu lahko iz prejemanja podpor SKP izločena posebna podjetja in drugi poslovni subjekti, pri katerih kmetijstvo ni primarna dejavnost (npr. letališča, vodni objekti, nepremičninske storitve ali stalna športna in rekreacijska igrišča).

7. OMD

Menimo, da je predlog, da se vrednost točke OMD zmanjša za 30 % za KMG, ki upravljajo s krmnimi površinami, vendar sama nimajo travojedih živali (str. 91), diskriminatoren do takšnih KMG, med katerimi še posebej prevladujejo mali kmetje, ki samo kosijo travnike in nimajo (več) živine. Predlagamo, da se to določilo umakne.

8. Investicije

Agromelioracije in komasacije (str. 175):

Komasacije in agromelioracije, ki jim praviloma sledijo, imajo uničujoč učinek na populacije več ogroženih vrst ptic kmetijske krajine (Denac K., Kmecl P. (2021): Land consolidation negatively affects farmland bird diversity and conservation value. *Journal of Nature Conservation* 59: 125934.). V teoriji morajo investorji sicer za izvedbo komasacije oz. agromelioracije na zavarovanem območju ali območju Natura 2000 pridobiti mnenje / soglasje ZRSVN, vendar se v praksi izkazuje, da to ni dovolj šnja varovalka pred izgubo biodiverzitete. Predlagamo, da bodisi (1) komasacije in agromelioracije vsaj na območjih Natura 2000 in na zavarovanih območjih niso dovoljene oz. se zanje ne dodeljuje podpor iz naslova skupne kmetijske politike bodisi (2) se med ostale pogoje (npr. pridobitev ustreznih soglasij) za pridobitev sredstev iz naslova skupne kmetijske politike za komasacije in agromelioracije zapiše tudi zahteva, da se tudi po izvedeni operaciji ohrani vse krajinske strukture in naravovarstveno pomembne habitatne tipe

(npr. različne tipe ekstenzivnih travnišč, mejice, omejkje, solitarne grme in drevesa, vlažne depresije, suhozide, kale). Ti elementi in habitatni tipi morajo ostati v prvotnem obsegu in na prvotni lokaciji.

9. Naložbe v gozdarstvu

Analiza gospodarjenja z gozdom (str. 54) je skromna in ocenjuje splošno dobro ohranjenost gozdnih ekosistemov z nekaj redkimi izjemami ohranjenosti gozdnih habitatnih tipov. Analizo bi bilo smiselno dopolniti, še posebej zaradi pomena gozdov, kot pomembnih gradnikov omrežja Natura 2000 v Sloveniji. Najboljši kazalnik uspešnosti zagotavljanja ugodnega stanja vrst je natančen populacijski monitoring in poznane referenčne vrednosti ugodnega ohranitvenega stanja. Te vrednosti v Sloveniji še niso določene, zato si pri ocenjevanju uspešnosti varovanja vrst pomagamo z vrednostmi populacij, ki so bile na SPA območjih ob njihovi vzpostavitvi leta 2004. Zaradi odsotnosti monitoringa za večino vrst tudi nimamo podatkov o trendih populacij. V odsotnosti drugih kazalnikov za doseganje ugodnega ohranitvenega stanja je za večino gozdnih vrst pomemben kazalnik delež gozdov brez gospodarjenja. V tem primeru je relevantno stanje leta 2004 ob vzpostavitvi SPA območij. Kljub odsotnosti monitoringa nam majhne populacije nekaterih gozdnih specialistov (npr. belohrbti detel) kažejo, da njihovo stanje ni ugodno. S tega razloga se v dopolnitvah pri gozdarstvu osredotočamo predvsem na vsebino, ki je relevantna z vidika zagotavljanja dolgoročnega ohranitvenega stanja najbolj ogroženih gozdnih vrst.

Osnutek strateškega načrta predvideva sofinanciranje naložb v ureditev gozdne infrastrukture (str. 183) in naložb v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu (str. 185). Obe intervenciji bosta omogočili in spodbudili lažje izkoriščanje gozdov na območjih, ki doslej niso bila odprta za obsežnejše gospodarsko izkoriščanje in imajo zato pogosto visoko naravovarstveno vrednost. Odpiranje teh še neodprtih predelov gozdov z novimi gozdnimi prometnicami dokazano negativno vpliva na nekatere vrste gozdnih ptic, kot so divji petelin, belohrbti, triprsti in srednji detel ter mali muhar in s tem poslabšuje njihovo ohranitveno stanje. Intenziviranje gospodarjenja z gozdom vpliva na te vrste tako zaradi povečanega vznemirjanja, ki je posledica povečane gozdarske aktivnosti in prisotnosti človeka, kot tudi zaradi izginjanja habitata teh vrst, ki se izraža na primer v fragmentaciji gozdnega prostora, kot tudi zmanjšanju količine odmrlega lesa. Ravno količina odmrlega lesa je navadno najboljši kazalnik med negospodarskimi (lahko tudi neodprtimi) in gospodarskimi (odprtimi) gozdovi. Odpiranje gozda v habitatu teh vrst bi zato lahko imelo uničujoč vpliv nanje. Dokler površine, ki so bile znotraj SPA območij gozdnih specialistov odprte po letu 2004 niso ustrezno nadomeščene z vzpostavitvijo novih gozdnih rezervatov ali trajnih ekocelic brez ukrepanja, po našem mnenju zaradi zagotavljanja ugodnega ohranitvenega stanja vrst ni več možno dodatno odpiranje teh gozdov, še manj pa subvencioniranje tovrstnih ravnanj.

Zato predlagamo, da se k ukrepu 4.2.32. – Naložbe v ureditev gozdne infrastrukture med pogoje upravičenosti doda, da intervencija ne more biti upravičena na SPA območjih Jelovica, Snežnik – Pivka, Goričko, Mura, Krakovski gozd – Šentjernejsko polje, Kočevsko, Julijci, Dobrava – Jovsi, Grintovci, Gluha loza.

Za ostala SPA območja pa je v gozdnem prostoru investicija mogoča samo, če je skladna z gozdnogospodarskim načrtom, za katerega je bila izdelana celotna Celovita presoja vplivov na okolje in če je bilo za konkretno investicijo pridobljeno naravovarstveno soglasje, ki ga izda ZRSVN, kot to predvideva zakonodaja.

Zaradi enakih razlogov je potrebno pri ukrepu 4.2.33 – Naložbe v nakup nove mehanizacije in opreme za delo v gozdu dodati, da mehanizacija za spravilo lesa ni upravičena za intervencijski ukrep.